

Kansalaisjärjestö- strategia

Katsaus strategian toimeenpanoon

Ohjelma

Klo 13.05 **Tilannekatsaus**, Mikko Lehtonen,
oikeusministeriö

Klo 13.30 **Kommenttipuheenvuoro kansalaisjärjestöstrategiasta**, Waltraud Heller,
Fundamental Rights Agency

Klo 14.00 **Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan lainsäädännölliset esteet**, Juha Viertola,
selvityksentekijä

Klo 14.15 **Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä koskevia perustietoja**,
Mikko Lehtonen ja Saara Sahinoja,
oikeusministeriö

Klo 14.30 Tilaisuus päättyy

KÄYTÄNNÖN ASIAT

Pyydä puheenvuoroa kättä nostamalla, puheenjohtaja myöntää puheenvuorot järjestyksessä, pidä puheenvuorosi tiiviinä.

Kirjoita kommenttisi tai kysymyksesi chat-keskusteluun, josta nostetaan myös asioita yhteiseen keskusteluun.

Esitysaineisto ja keskusteluyhteenveto lisätään hankesivulle. Tilaisuutta ei tallenneta.

Lisää sosiaalisen median julkaisuihisi **#kansalaisjärjestöstrategia**

Tilannekatsaus

Mikko Lehtonen, oikeusministeriö

Aktiivinen kansalaisuus ja yhteisöllinen kansalaistoiminta

Kansalaisten oikeudet

Suora ja epäsuora
julkinen tuki

Mahdollista sääntely
ja hallinnollisen
taakan keventäminen

Avoin hallinto ja
oikeus osallistua
päätöksentekoon

Tulossa: The Practical Guide for Policy Makers on Protecting and Promoting Civic Space (loppusyksy 2024), Citizen Participation Barometer (loppuvuosi 2025) **Tutustu:** Civic Space Scan of Finland (2021)

Kansalaisjärjestö- strategia

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta hyväksyttiin kesäkuussa.

Strategia linjaa, miten valtioneuvosto kehittää kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä kuluvalle hallituskaudella.

Strategian hallintorajat ylittävää toimeenpanoa koordinoi poikkihallinnollinen työryhmä, jota oikeusministeriö johtaa.

- 1. Edistämme strategian perusteella kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa.**
- 2. Kehitämme kansalaisjärjestöjä koskevaa valtionavustustoimintaa.**
- 3. Puramme kansalaisjärjestöjä kuormittavaa byrokratiaa.**

Toimenpiteiden ryhmittelyä

Säädöshankkeiksi, selvityksiksi ja muiksi politiikkatoimiksi konkretisoidut toimenpiteet ryhmitellään viiteen kokonaisuuteen, mikä tukee myös seurantaa ja arviointia. Koordinointi- ja valmisteluvastuussa ovat erityisesti oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö.

1

Verotus- ja
valtionavustus-
käytännöt

2

Kansalais-
yhteiskuntavisio

3

Sääntely,
toimintatavat ja
tulkinnat

4

EU-rahoitus-
mahdollisuudet ja
-hakuvalmiudet

5

Vuorovaikutus
kansalais-
yhteiskunnan
kanssa

Alkusuksyn valmistelua

Selvitykset

- Lainsäädännöllinen selvitys järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan esteistä ([käynnissä](#))
- EU-rahoitusohjelmaselvitys (suunnitteilla)
- Selvitys kuntien ja hyvinvointialueiden kansalaisjärjestöille myöntämästä tuesta (suunnitteilla)

Valtionavustus-toiminta

- Ministeriöiden kanssa mietitään, miten valtionavustuskäytänteitä voitaisiin uudistaa säädös-hankkeen rinnalla (VM; [yhteistyöryhmä](#)).
- Mitä voitaisiin oppia sektorikohtaisesta, valmisteilla olevasta selvityksestä ([STM](#))?

Kansalais-yhteiskuntavisio

- Strategiatyöryhmä suunnittelee tapoja käydä visioivaa keskustelua, jota toivottiin strategiaa valmisteltaessa.

Strategian seurannan tuki

- Oikeusministeriö julkaisi strategian seurannan tueksi [raportin](#).
- Strategiatyöryhmä valmistelee seurantaverkoston perustamista.

Tulevia tapahtumia

**Avoim
tilannekatsaus**
12.9.2024

1.

**Kansallinen
demokratiapäivä**
11.10.2024

3.

**Kansalaisjärjestö
-akatemia (Oulu)**
7.11.2024

5.

2.

EU-rahoitusinfo
24.9.2024

4.

**Avoim
tilannekatsaus**
24.10.2024

6.

**Avoim tilanne-
katsaus**
23.1.2025

Keskusteluyhteenveto

- Kansalaisjärjestöstrategian teemat ovat yhteydessä myös muihin hallituskauden hankkeisiin ja ohjelmiin, kuten yhteisötalouden strategian päivittämiseen. Strategiatyöryhmä seuraa muuta valmistelua ja tekee tarpeen mukaan hallintorajat ylittävää yhteistyötä. Strategiatyöryhmän on myös syytä pohtia, miten akateemista kansalaisyhteiskuntatutkimusta voitaisiin lisätä.
- Strategiatyöryhmä hyödyntää olemassa olevaa tietoa kuntien ja hyvinvointialueiden kansalaisjärjestöille myöntämästä suorasta ja epäsuorasta tuesta suunnitellessaan selvitystä asiassa. Asiaa ovat tarkastelleet esimerkiksi Suomen Kuntaliitto, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys sekä järjestöjen sote-muutostuki -hanke. Kuntia ja hyvinvointialueita koskevia tietoja on saatavissa myös [Tutki hallintoa](#) -tietopalvelussa.
- Strategiatyöryhmä kuulee mielellään myös toiveita sidosryhmäviestinnän kehittämistä varten. Esimerkiksi alkuiltaan ajoittuvat tilannekatsaukset ja ruotsinkieliset info- ja keskustelutilaisuudet koetaan tarpeellisiksi, jotta yhä useampi voi osallistua yhteiseen keskusteluun.

Kommenttipuheenvuoro kansalaisjärjestöstrategiasta

Waltraud Heller, Fundamental Rights Agency

Finland's new civil society strategy – a FRA perspective

Waltraud Heller

Project Manager – Institutional Cooperation and Networks

The EU Agency for Fundamental Rights (FRA)

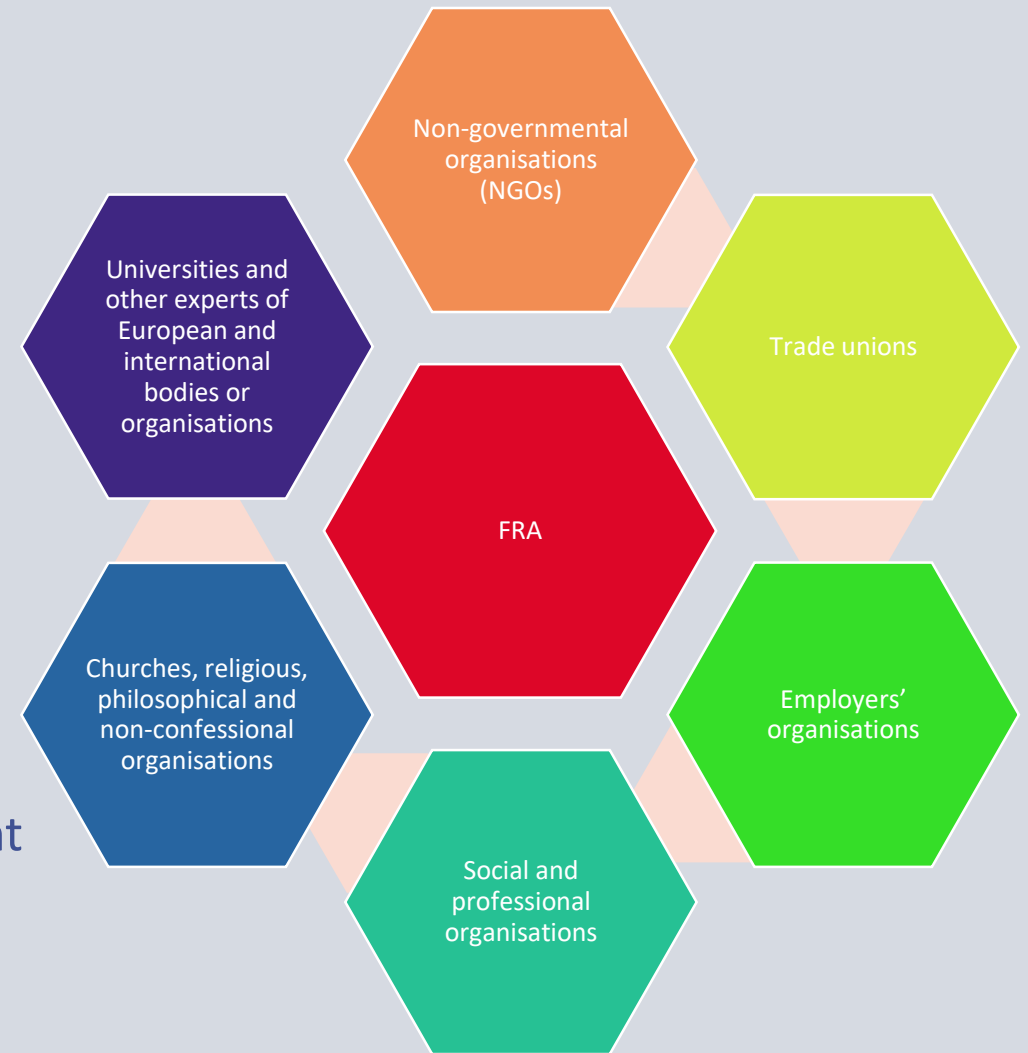
Mandate: to provide institutions, bodies, offices and agencies of the Community and its Member States with relevant assistance and expertise (when implementing Community law)

- Providing evidence based advice on human rights in the EU
- Conducting policy driven and policy relevant research and analysis
- Communicating the results and raising awareness
- Connecting actors working on human rights

<https://fra.europa.eu/en/>

Fundamental Rights Platform

- FRA's cooperation network with civil society
- Bringing together different types of civil society
- 5 main purposes
 - Consultation and input
 - Dissemination and advocacy with FRA data
 - Connecting organisations
 - Strengthening organisations and enabling environment
 - Capacity building

→ [How to register | European Union Agency for Fundamental Rights \(europa.eu\)](https://europeanunion.europa.eu)

What is civic space?

“Civic space is the environment that enables people and groups – or ‘civic space actors’ – to participate meaningfully in the political, economic, social and cultural life in their societies”. (....)

“a vibrant civic space requires an open, secure and safe environment that is free from all acts of intimidation, harassment and reprisals, whether online or offline. Any restrictions on such a space must comply with international human rights law”.

(UN Guidance Note on Protection and Promotion of Civic Space)

FRA's work on civic space and RoL

- **Annual update report on civic space in the EU (since 2018)**
 - FRANET country research
 - annual consultation with civil society
 - interviews, focus groups
 - desk research
- **Speaking at conferences/hearings/trainings – policy makers (EU, national level), civil society, IGOs,...**
- **Input into various processes and documents**
 - Commission report on civic space 2022, Council Conclusions 2023
 - Commission seminars on civic space across 2023
 - OECD Advisory Group on civic space
 - Advising EEA and Norway Grants on civic space

➤ **Convening function**

- IGO contact group on HRDs
- Meetings with key partners/stakeholders – example: workshop in September
- Fundamental Rights Forum

➤ **Webinars**

➤ **FRA's civic space work feeding into RoL reporting**

- FRA submission to Commission consultations (EFRIS, civic space, +1)
- Civic space country research

➤ **National RoL dialogues with Commission**

Patterns of civic space challenges

- *Regulatory framework*
- *Access to resources*
- *Safe space and protection*
- *Access to decision-making & participation*
- *Capacity and resilience of organisations*

Finland's new civil society strategy – some reflections

1) Context

2) Content

3) Process

Context

- Overall situation (security, economy, environment) – impact also on civil society
- Understanding that civil society / civic actors are needed to develop, sustain and defend democracy and strengthen resilience
- The nature of civil society is changing
- More awareness on civic space also EU-internally
- At EU level: more dedicated funding, new legal and policy initiatives
- Very little information/overview across Member States (situation, funding, challenges,...)
- Specific context in Finland

Content (1)

- Focus on specific areas: funding, legal environment, participation
→ not all areas regarding civic space are explicitly covered
- Focus both on local level, as well as on wellbeing, has so far been done by very few governments
- In EU-comparison, the Finish strategy is rather unique and quite advanced
- Data gathering – overview: does rarely exist (especially as State initiative)
- Data gaps in public administration: frequent across the EU

Content (2)

- Funding support: supporting EU project applications is clever
- Aim of uniform documents for applying is welcome
- Important to move from project grants to 'general grants'
- Aiming for 'genuine dialogue' (5 levels of engagement)

5 LEVELS OF PARTICIPATION

Process (1)

- A good process can create better quality outcomes, ownership/understanding
- Often process is undervalued and underestimated
- Finish strategy was created through a participatory process – but: limitations and time constraints
- The original working group had little civil society involvement ('consultation' rather than 'participation/co-creation').
- Important to keep involvement with and by civil society along the process
- KANE is considered a unique good practice in the EU

Process (2)

- FRA has recommended to all Member States to give sufficient time and resources to participation processes, and to train public officials
- Finish civil society academy days are a good example
- There is not 'one' civil society, and the assumption that all CSOs are automatically 'pro-democracy' can be risky
- Strategy implementation should keep on its radar also the non-organised forms of civil society (very difficult to identify/approach/involve)
- Finish civil society could involve itself more in European (civil society / civic space) networks – FRA can make connections if relevant
- Translation of process into English is welcome – sharing with other States

FRA publications on civic space

- Annual civic space reports 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023:
<https://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society/civil-society-space>
- Fundamental Rights Report 2024:
<https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>
- Report on HRD relocation 2023:
<https://fra.europa.eu/en/publication/2023/human-rights-defenders>
- Regular updates on NHRI accreditation status and mandates (latest: December 2022) <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/december-2022-update-nhri>
- Search and rescue operations in the Mediterranean and fundamental rights (latest: June 2023) <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/2023-update-ngo-ships-sar-activities>

Thank you!

FRA – EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vienna – Austria

T +43 158030-0 – F +43 158030-699

 facebook.com/fundamentalrights

 twitter.com/EURightsAgency

 linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

fra.europa.eu

Kommenttipuheenvuoron tiivistelmä (suomeksi)

- Kansalaisjärjestöstrategia on rajattu järjestöihin ja tiettyihin teemoihin, kuten julkiseen rahoitukseen ja sääntelyyn. Esimerkiksi yleisavustusten painottaminen erityisavustusten asemesta ja EU-rahoitukseen liittyvien hakuvalmiuksien lisääminen ovat perusteltuja tavoitteita. Vastaavanlaiset kansalaisjärjestöstrategiat ovat harvassa Euroopan unionin jäsenmaissa.
- Kansalaisyhteiskunta on kontekstina kansalaisjärjestöjä ja valittuja teemoja laajempi, mitä esimerkiksi Civic Space Scan of Finland avaa. Asiaan on kiinnitettävä huomiota toimeenpanovaiheessa.
- Kansalaisjärjestöstrategia valmisteltiin nopeasti, eikä valmisteluprosessin merkitystä sovi unohtaa. Kansalaisyhteiskunnan toimijat näyttävät olleen konsultoivassa roolissa. Jatkossa suositellaan dialogisempaa otetta ja yhteiskehittämistä.
- Suomalaisia kansalaisjärjestöjä kehoitetaan osallistumaan eurooppalaisiin verkostoihin. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta on hyvä käytäntö Euroopan unionissa.

Keskusteluyhteenveto

- Osallistujia kiinnosti, millaisena vertaistuen tulevaisuus nähdään Euroopan unionissa. Lisäksi kysyttiin, miten maahanmuuttaneet ihmiset ja yhteisöt saataisiin nykyistä paremmin mukaan yhteiskuntien kehittämiseen. Molemmat teemat ovat tärkeitä ja niistä tarvitaan lisää keskustelua. Kommentaattori antoi esimerkin hankkeesta, jossa vahvistetaan aktivistien psykososiaalista tukea.
- Fundamental Rights Agency järjestää syksyllä myös työpajan, joka käsittelee vertaistukea.
- Kansalaisjärjestöjen verkostoon (Fundamental Rights Agency) voi liittyä [täällä](#).

Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan lainsäädännölliset esteet

Juha Viertola, selvityksen tekijä

Selvityksen tekeminen

- Oikeusministeriö [selvittää](#) keinoja purkaa järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevia normeja, uudistaa viranomaisten toimintatapoja ja yhtenäistää viranomaistulkintoja, jotta ihmisten olisi entistä helpompi osallistua tällaiseen toimintaan.
- Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskeva sääntely määrittää toiminnan järjestämiseen vaikuttavia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Sääntely kattaa alustavan kartoituksen mukaan noin 80 lakia ja asetusta.
- Selvityksessä tunnistetaan, minkälaisia vaikutuksia voimassa olevilla säädöksillä tai niihin suunniteluilla muutoksilla on yhdistyksille ja säätiöille sekä niiden vapaaehtoistoiminnalle. Selvityksessä tehdään myös ehdotuksia sääntelyn kehittämiseksi.
- Selvityksen tekee oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertola. Selvityksen on määrä valmistua vuoden 2024 loppuun mennessä. Selvitykseen perustuva raportti julkaistaan vuoden 2025 alussa, ja sen keskeiset havainnot otetaan osaksi strategian toimeenpanosuunnitelmaa. Kehittämissuhteukset käydään lävitse hallinnonaloittain.
- Osana aineistonkeruuta järjestetään verkkokeskustelu (Howspace). Keskustelu käydään suunnitelmaan mukaan lokakuussa. Verkkokeskustelua koskevat lisätiedot julkaistaan [hankesivulla](#).

Keskusteluyhteenveto

- Selvityksessä käsiteltäneen jonkin verran vapaaehtoismintaan osallistumista työttömänä työnhakijana. Strategiaa valmisteltaessa tuotiin esiin huoli, että vapaaehtoisminta vaikuttaa kielteisesti työttömyysturvaan.
- Selvityksen tekijä on yhteydessä maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukuntaan kerätessään aineistoa.

Kansalaisjärjestöjen toimintaa ja toimintaedellytyksiä koskevia perustietoja

Mikko Lehtonen ja Saara Sahinoja,
oikeusministeriö

Perustietoraportti

- Raportti kokoaa yhteen perustietoja kansalaisjärjestöjen toiminnasta ja toimintaedellytyksistä, mikä helpottaa tiedonhakua ja tukee kansalaisjärjestöstrategian seurantaa.
- Raportin ensimmäinen versio julkaistiin 12. syyskuuta: [Lue lisää](#)
- Raporttia kehitetään palautteiden perusteella: [Anna palautetta](#)
- Raporttia esitellään myös OECD-verkostotapaamisissa syksyn mittaan.

Raportissa olevia tietoja

Raporttiin koottujen tietojen lisäksi on olemassa muita kiinnostavia indikaattoreita, kuten demokratiaindikaattorit. Raportissa voitaisiin jatkossa nostaa esiin myös kansalaisjärjestöillä olevaa tietoa.

1

Perustietoja
(yhdistykset ja
säätiöt)

2

Taloudellista
toimintaa ja
työnantaja-
toimintaa
koskevia tietoja

3

Julkista ja
yksityistä
rahoitusta
koskevia tietoja

4

Avointa
hallintoa ja
vaikuttamista
koskevia tietoja

5

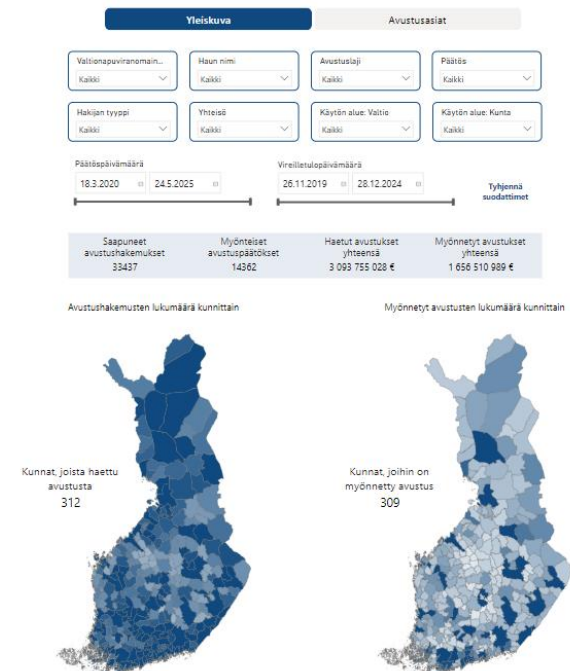
Vapaaehtois-
toimintaa
koskevia tietoja

Raportti tukee strategian seuranta

Strategian seurantaesimerkkejä

- **Tavoite:** Kansalaisjärjestöjen on saatava nykyistä enemmän yksityisrahoitusta varainhankinnalla > Rahankeräyksillä ja pienkeräyksillä kerätyt varat vuodesta 2021 eteenpäin
- **Tavoite:** Tavoitteena on painottaa yleisavustuksia erityisavustusten sijaan > Kansalaisjärjestöille myönnettyjen yleisavustusten ja erityisavustusten suhde vuodesta 2020 eteenpäin
- **Tavoite:** Ihmisiä kannustetaan kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan > Yhdistysrekisteriin rekisteröityjen luottamushenkilöiden lukumäärä vuodesta 2020 lähtien yhdistyksen kotipaikan ja tarkoitusluokan mukaan

Raportti ohjaa eteenpäin

Lisätiedot

Perustiedot: www.om.fi/kansalaisjarjestostrategia

Asiakirjat ja etapit: [Hankesivu](#)

Yhteys: kansalaisjarjestostrategia.om@gov.fi

Sosiaalinen media: #kansalaisjärjestöstrategia

